

Hermeneutika (v širokém pojetí)

Je-li hermeneutika chápána jako filosofická disciplína, je to poměrně úzké (zúžené) pojetí. Ani když chápeme celou filosofii jako hermeneutiku, nebudeme hermeneutice stále ještě dost právi. Hermeneutické postupy či ‚procesy‘ totiž můžeme odhalovat dokonce i tam, kde vůbec nejde o člověka a jeho vědomí, tedy u zvířat a v jistém smyslu dokonce u rostlin. Nejlépe a nejpřesvědčivěji to snad lze předvést na našem vnímání, které se zcela zřetelně vyznačuje svou „hermeneutičností“. Náš sluch může vlastně zaznamenávat jen záchvěvy vzduchu (jako nositele zvukových vln), ale my „slyšíme“ třeba hudbu. Podobně náš zrak má k dispozici jen množství fotonů, které dopadají na oční pozadí (na sítnici), ale my „vidíme“ třeba známého člověka. To, že jsou slyšet nebo vidět schopna také zvířata, svědčí o tom, že k základním hermeneutickým funkcím není zapotřebí lidských schopností (ovšem jsou tu některé rozdíly – pes např. není schopen „dešifrovat“ barevný ani černobílý obraz malířův, ba ani sebe věrnější fotografii). Avšak ani tím to nekončí, můžeme jít ještě dál resp. níže: kořeny rostlin jsou schopny rozpoznávat jednoduché sloučeniny v půdě, vybírat příslušné molekuly (pomíjet většinu ostatních) a stavět z takto získaného materiálu své tělo. A řada jednobuněčných organismů je fototropních, tj. rozpoznávají i relativně malá množství světelných kvant (fotonů) a aktivně na ně reagují (jsou-li např. schopna pohybu, soustřeďují se na poněkud osvětlenějších místech). Tradiční kauzální vysvětlení se tu stává zcela nedostatečným, ba absurdním. Hermeneutické ‚procesy‘ jsou zkrátka charakteristické pro životní ‚procesy‘ obecně. (Možná, že sahají ještě do větších hloubek a nižších rovin, ale o tom zatím nevíme téměř nic.) Vše se zdá naznačovat, že cosi „hermeneutického“ se odehrává všude tam, kde jde o reaktivitu, tj. o reakce vnitřně sjednocených jsoucen, kterým říkáme – v nejširším smyslu – subjekty.

(Písek, 030704-1.)